

Снітовська Ольга

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри латинської та іноземних мов
Львівського національного медичного університету
імені Данила Галицького,
м. Львів, Україна
ORCID: 0000-0002-3086-9503
e-mail: ozlotko@gmail.com

УНІВЕРСИТЕТСЬКА ОСВІТА В ІСТОРІОГРАФІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПАРАТИВІСТИКИ: КРАЇНОЗНАВЧИЙ ВЕКТОР

Анотація. У статті здійснено аналіз країнознавчого вектору досліджень українських компаративістів про розвиток вищої та університетської освіти задля визначення здобутків, вузьких місць і перспектив формування історіографії цієї проблеми.

З'ясовано складність, багатоаспектність і міждисциплінарний характер української історіографії про розвиток зарубіжної вищої та університетської освіти. Виходячи з територіально-просторої і тематично-змістової спрямованості досліджень, в її структурі виокремлено п'ять умовних взаємопов'язаних блоків праць, в яких вища та університетська освіта розглядається: 1) як світова та регіональні системи освіти; 2) у контексті феноменів «Болонський процес/європейський освітній простір – зарубіжні країни – Україна»; 3) в окремих регіонах (переважно європейському); 4) в різних країнах; 5) аспектно в ракурсі основного предмету дослідження.

Визначено три етапи розвитку історіографічного процесу, що відображали особливості, характер, тенденції дослідження національних систем вищої та університетської освіти зарубіжних країн: 1) пострадянський (1991–2001 рр.), коли в середині 1990-х рр. розпочалося їх цілеспрямоване вивчення; 2) проєвропейський (2002-2011/12), коли ракурс вивчення цієї проблеми перемістився у контекст осмислення процесу інтеграції зарубіжних країн в Європейський простір вищої освіти; 3) власне країнознавчий (з 2012 р.), коли науковці стали предметно вивчати зарубіжні системи вищої освіти як окремі соціокультурні феномени. Виявлено вузький країнознавчий вектор студій українських компаративістів, які зосередилися на вивченні переважно п'яти – шести національних систем вищої освіти. Схарактеризовано явище щодо появи численних студій, які мають однаковий предмет дослідження: з одного боку, воно об'єктивно обумовлюється дослідницькими інтересами авторів, з іншого, це призводить до дублювання фактографічного матеріалу і теоретичних положень.

Ключові слова: університетська освіта, вища освіта, педагогічна компаративістика, країнознавчий вектор, історіографічний аналіз, історіографічний процес, європейська система вищої освіти, національні системи вищої освіти.

Постановка проблеми. Послідовна інтеграція України в Європейський простір вищої освіти (ЄПВО) актуалізувала вивчення зарубіжного досвіду розвитку вищої та університетської освіти. На початку ХХІ ст. дослідження цієї проблеми стало мейнстримом української педагогічної компаративістики, а також інших галузей знань. Це зумовило нагромадження масиву різновидових студій (дисертації, монографії, навчальна література, наукові статті, матеріали конференцій), які потребують предметного аналізу.

Українська історіографія про розвиток зарубіжної вищої освіти та університетської освіти як її складової (абстрагуючись від аналізу цих дефініцій, вживаємо супідрядне поняття «вища/університетська освіта») – складна, багатоаспектна, має міждисциплінарний характер. Виходячи з територіально-просторової і тематично-змістової спрямованості досліджень, в структурі цієї історіографії виокремлюємо п'ять взаємопов'язаних блоків праць, в яких вища/університетська освіта розглядається: 1) як світова та регіональні системи освіти; 2) у контексті феноменів «Болонський процес/європейський освітній простір – зарубіжні країни – Україна»; 3) в окремих регіонах (переважно європейському); 4) в окремих країнах; 5) аспектно в ракурсі основного предмету дослідження. Зважаючи на значну кількість наукових джерел, у статті акцентуємо на аналізі праць, які відображають країнознавчий вектор вивчення вищої/ університетської освіти.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Представлена стаття передбачає безпосередній розгляд наукових студій про розвиток вищої та університетської освіти в європейському контексті. Тому відзначмо, що аналіз наукової літератури відповідного спрямування здійснювали автори монографій і дисертацій аспектно, в ракурсі предмета своїх досліджень (Бочарова, 2006; Гаврилюк, 2016; Гюль, 2017; Зданюк, 2011; Ключкович, 2017; П. Кряжев; Кучер, 2009; Т. Левченко; Майборода, 2011; Максименко, 2007; Павлюк, 2009; Г. Поберезька; Прибора, 2016; А. Ржевська; Ставцева, 2014; Черкашин, 2021 та ін.). Однак історіографія порушеної проблеми не стала предметом спеціального цілісного вивчення.

Мета статті – здійснити аналіз країнознавчого вектору історіографії української педагогічної компаративістики про розвиток вищої та університетської освіти задля визначення її здобутків, вузьких місць і перспектив формування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток вищої/університетської освіти в окремих країнах аспектно, в різних ракурсах висвітлювався в студіях усіх п'яти означених історіографічних блоків. Однак вивчення національних систем вищої/університетської освіти зарубіжних

країн предметно і цілеспрямовано представлено у працях четвертого блоку, тож на його аналізі зосереджуємо основну увагу.

Згідно з аналізом репрезентативних бібліографічних показників (наприклад, «Вища освіта України в умовах трансформації суспільства: стан, проблеми, тенденції розвитку» (два випуски у трьох частинах, що з'явилися в 2008 і 2014 рр.) та ін.) цілеспрямоване вивчення означеної проблеми розпочався в Україні з першого пострадянського історіографічного періоду 1991 – 2001 рр., зокрема, у середині 1990-х рр. Показовою в цьому контексті є праця О. Романовського (1997), яка в приманному для пострадянської науки дусі позитивістської методології розкриває основні етапи становлення та реформування вищої освіти США. Уникаючи ідейної ангажованості, автор показав участь федеральної влади, урядів штатів і місцевих адміністрацій в розвитку державних і недержавних ЗВО, зацентрував на особливостях і порівнянні форм їх фінансування (Романовський, 1997).

Зважаючи на домінування в українській педагогічній компаративістиці європейського та американського векторів студій, не втратили науково-пізнавального значення підготовлені науковцями Київського державного лінгвістичного університету праці про розвиток систем вищої освіти в Китаї та Японії (Михайличенко, Репетюк, 1996; Михайличенко, Шрестха, 1997). Написані на автентичних документальних джерелах нариси розкривають притаманний цим країнам дух національних освітніх середовищ, який ламав стереотипні уявлення щодо характеру підготовки фахівців у ЗВО, які часто ретранслюються крізь «європейські» або «українські» окуляри.

Поглиблене вивчення зарубіжних систем вищої/університетської освіти розпочалося на другому історіографічному етапі 2002–2011/2012 рр. Сформований тоді пріоритетний й до того ж вузький проєвропейський вектор досліджень (60–65 % студій стосуються Великої Британії, Польщі, Німеччини, Франції, а також США) до сьогодні не втратив домінування. На такому тлі за умов поступального розвитку історіографічного процесу та обміну науковим досвідом були вироблені логічні, але подекуди трафаретні структурно-змістові підходи до комплексного дослідження означеної проблеми, які варіювалися під впливом традицій окремих наукових шкіл та осередків.

В основних параметрах залишається чинною напрацьована в той час структурна схема вивчення національних систем вищої/університетської освіти зарубіжних країн. Як показовий приклад її реалізації варто відзначити дисертацію про модернізація вищої школи у Франції. За напрацьованим компаративістами алгоритмом Бочарова (2006) визначила теоретичні засади і основні етапи означеного процесу; схарактеризувала структуру й особливості системи вищої освіти країни; проаналізувала зміст і структурні наслідки її реформування; розкрила основні напрями організації освітнього процесу та шляхи адаптації вищої освіти країни в європейський освітній простір.

Реалізація напрацьованого «дослідницького інтегралу», зважаючи на предмет дослідження, відібрані джерела, рівень методологічної культури, інші

чинники, залишав науковцям простір для творчого підходу та продукування оригінальних ідей і висновків. Так, Бочарова (2006), керуючись результатами аналізу статистичних й інших матеріалів, запропонувала свою рецепцію структурних змін у системі вищої освіти Франції наприкінці 60-х рр. XX – початку XXI ст., що відбулися внаслідок реформ і процесів інформатизації та інтеграції в ЄПВО, показала роль і місце країни в його формуванні.

Серед відібраних і проаналізованих праць про університетську освіту в зарубіжних країнах, одне з яскравих країнознавчих досліджень у цей історіографічний період провів Максименко (2008) про її розвиток у Франції в XIX–XX ст. Вчений вміло зреалізував концептуальний підхід щодо її розгляду як цілісного соціокультурного феномену, що проявився в багатоступеневій (дво-, трициклової) підготовці, яка на кожному рівні має власні структуру, мету, зміст, методи і засоби реалізації. Саме у такому ракурсі автор синтезував чинники розвитку університетської освіти (політичні режими і форми правління; економічні реформи; консервативні педагогічні традиції; взаємозв'язок між ланками освіти; інтелектуальний потенціал педагогічної науки тощо) та розробив її оригінальну періодизацію з п'яти етапів (з XII ст. до 1806 р.; 1806-1876, 1877-1944, 1870-1940, 1945-1979, 1980-2005 рр.). Проаналізувавши зміни і трансформації, які відбувалися на кожному з них, Максименко (2006) показав відкритість усіх ланок освітніх систем та взаємообмін, що здійснювався між ними, і сприяв їх вдосконаленню. Така науково обґрунтована рецепція має концептуальне значення для дослідження зарубіжних та вітчизняної системи освіти.

У дисертації Майбороди (2011) становить інтерес періодизація розвитку університетської освіти і науки Польщі наприкінці XX – на початку XXI ст. Вона стала основою для характеристики його основних періодів: 1) 1990–2000 рр. – пошук за умов ринкової економіки нової моделі університетської освіти, що базується на принципах демократизації, гуманізації, автономізації, децентралізації, раціональної централізації; 2) 2000–2010 рр. – інтенсивна модернізація на засадах інтернаціоналізації, інтеграції, відкритості, диверсифікації, праксеологізації. Такий підхід дозволив органічно поєднати показ специфічних рис системи вищої освіти Польщі та її трансформації в контексті входження в Болонський процес.

Віднайдені різновидові історіографічні джерела сукупно дозволяють вести мову про поступове розширення країнознавчого вектору вивчення національних систем вищої освіти. Ця тенденція стала виразнішою за третього історіографічного етапу 2010-х – початку 2020-х рр. Науковці почали активно здійснювати їх комплексну характеристику згідно з авторськими періодизаціями. Зокрема, на відміну від попередньої студії, Ключкович (2017) в основу її розробки поклала не внутрішні національні, а зовнішні чинники, обумовлені інтеграцією в ЄПВО. З таких позицій розкривається трансформація системи вищої освіти Словаччини від постсоціалістичної модернізації і проголошення курсу на євроінтеграцію (1990 – 1998) та концептуального і

нормативного забезпечення цього процесу (1999 – 2004) до впровадження стандартів Болонського процесу в освітній процес ЗВО (з 2004/2005 рр.). Означений наратив поглиблює аналіз основних напрямів і тенденцій розвитку вищої школи країни (адаптація європейських стандартів; приведення у відповідність до них підготовки педагогічних кадрів тощо).

Дисертація Ставцевої (2014) вирізняється панорамним показом розвитку університетської освіти Нової Зеландії від її зародження у першій половині XIX ст., до розвитку мережі, характеру реформування та тенденцій становлення ЗВО на початку XXI ст. Визначено детермінанти цього процесу як сукупності зовнішніх і внутрішніх суспільно-політичних, економічних, соціокультурних чинників та увиразнена його винятковість (першість у наданні жінкам можливості отримати вищу освіту; функціонування інституцій на кшталт Комітету з державного фінансування університетської освіти та установ «Wananga Maori», що постали як університети, але згодом втратили цей статус; розвиток альтернативних форм вищої освіти і соціальної допомоги студентам тощо). Такий формат студій про малодосліджені системи вищої освіти, що поєднує «загальне» та «особливе» є доцільним і продуктивним у науково-аналітичному та дидактичному відношеннях.

Певну «глюорифікацію» євроінтеграційного процесу відстежуємо в дисертації Кучер (2009). Здійснивши періодизації розвитку освіти Ірландії від XII ст., авторка стверджує, що до вступу країни в ЄС у 1973 р., ця сфера залишалася «слаборозвиненою». Ситуацію кардинально змінила її «європеїзація», яка уможливила секуляризацію ЗВО; поєднання в управлінні ними державного-законодавчого чинника і громадської ініціативи; розбудову гуманітарних і технологічних університетів та коледжів; кооперацію освітян і науковців. Характерно, що важливу роль у цих перетвореннях відіграли не стільки освітні структури Євросоюзу, скільки пряма фінансова, організаційна, інтелектуальна допомога його країн-членів.

Менш розроблений в українській компаративістиці східно-азійський вектор студій розвиває дисертація Гюль (2017), що дає цілісну рецепцію становлення університетської освіти Туреччини. З'ясовуючи поступальність цього процесу, авторка зацентрувала на таких ключових аспектах, як вплив реформ Танзимату та ідей Ататюрка на трансформацію системи вищої освіти (1922–1950), наростання в ній кризових явищ (1960–1980), її радикальна реструктуризація від 1981 р., посилення ролі приватних ЗВО у наступній модернізації тощо. Такі, побудовані на маловідомих автентичних джерелах, праці збагачують вітчизняну компаративістику та дають багатий матеріал для підготовки навчально-методичної літератури.

Зважаючи на означену вище історіографічну ситуацію щодо «стандартизації» підходів до комплексного дослідження національних систем вищої/університетської освіти, цікавими для порівняння є праці, які мають схожі тематику і предмет дослідження. У кандидатській дисертації Гаврилюк (2015) традиційно для таких студій стверджується, що в ній «вперше»

здійснено «цілісне» історико-педагогічне дослідження розвитку класичних університетів Німеччини в 1945-2015 рр. Авторка представила періодизацію цього процесу, що позначала повоєнне відновлення ЗВО (1945–1949), їхнє реформування в НДР і ФРН (1949–1990), розвиток в об'єднаній Німеччині (1990–2015); здійснила класифікацію університетів за спеціальностями та на відповідність Гумбольдтівській моделі; визначила тенденції їх розвитку (децентралізація, масовізація, зв'язок з підприємствами, посилення дослідницької спрямованості). Загальний наратив означеної проблеми поглиблює її змістовний тезаурус.

Докторська дисертація Черкашина, 2021 в руслі новітніх освітньо-наукових парадигм концептуалізує університетську освіту Німеччини як соціокультурний феномен, що еволюціонує суголосно з загальним державно-політичним і культурним перетворенням, зі змінами у суспільній свідомості та уявленнями про сам Університет. Розроблена автором періодизація її ретроспективи (1899–1932 рр. – пошуки нової моделі; 1933–1944 рр. – радикальна трансформація; 1945 р. – перша половина 1960-х рр. – повоєнне відновлення; друга половина 1960-х рр. – 1989 р. – «упорядкування освітньої експансії»; 1990–1997 рр. – посилення конкурентоспроможності; 1998–2018 рр. – реформування в контексті євроінтеграції) уможливила з'ясування соціокультурного і науково-педагогічного контекстів еволюції університету та пошук нових концептуальних моделей його організації.

На відміну від окреслених у попередньому дослідженні тенденцій розвитку університетської освіти в Німеччині, що відповідають загальним європейським трендам, Черкашин, 2021 визначив їх у контексті специфіки країни: дотримання культурно-освітнього федералізму; посилення профілізації; згасання вертикальної стратифікації; стабілізація розвитку як соціального інституту; обмеження сторонніх впливів; відкритість суспільству тощо. Реалізований автором хронологічний підхід дозволив відстежити загальну динаміку та особливості кожного етапу розвитку університетської освіти в Німеччині у XX – на початку XXI ст.

Вивчення ретроспективи університетської освіти в Німеччині поглиблюють ще дві дисертації. Підготовлена на перетині педагогіки та історії філософії праця Прибори, 2016 збагачує українську науку знаннями про формування нової моделі університету в Німеччині у XIX ст. Науковець показав, як на основі розроблених І. Кантом, К. Бейме, Й. Енгелем, Й. Фіхте, В. Гумбольтом проєктів у 1809 р. виник Берлінський університет, що став її основою та справив винятковий вплив на розвиток університетської освіти у світі. У схожому контексті цю проблему розкривають порівняльно-педагогічні розвідки А. Кришко та ін.

Аналіз доробку про розвиток вищої/університетської освіти в Німеччині універсально низку показових для вітчизняної історико-педагогічної науки тенденцій і явищ. Зокрема, дисертація про модернізацію освітньої системи у східних землях Німеччини в 1945–2007 рр. (Павлюк, 2009) слугує прикладом

того, що, попри чітке визначення предмету дослідження, науковці обмежуються висвітленням його складових та/або виходять за його межі. Уцьому випадку науковиця зосередилася на висвітленні розвитку середньої освіти як в НДР, так і ФРН, отже, в єдиній Німеччині за умов європейської інтеграції, а вищу школу обминула увагою.

Дисертації Зданюк, 2011, як і згадувана праця Гаврилюк, 2016 та низка наукових статей (М. Голубева, І. П'яковська, О. Кузнєцова, Г. Олексів, О. Шийка та ін.) про розвиток університетської освіти у Німеччині в другій половині ХХ ст. відображають поширене історіографічне явище щодо концентрації уваги науковців на певних достатньо досліджених наукових проблемах. Попри означення різних контекстуальних ліній («реформування», «тенденції», «трансформації» тощо), вони апіорі представляють схожі наративи, дублюють фактаж і томуних подекуди важко віднайти новизну.

Зазначене певною мірою стосується і наукових розвідок (Л. Хоружа (1997), С. Савченко (2001), Г. Братиця (2007), Д. Гут (2007), Л. Отрощенко (2010), О. Ігнатова (2011), В. Солощенко (2011), О. Носова, О. Маковоз (2012) та ін.) зі схожими назвами та фактично однаковою постановкою проблеми: інтеграція вищої освіти Німеччини в європейський освітній простір/Болонський процес. Щоправда, попри схожі наративи, ці розвідки засвідчують, як за досліджуваного історіографічного процесу змінювалися акценти висвітлення означеної проблеми. Поряд з аналізом передумов і стратегій реформування вищої школи Німеччини відповідно до цілей Болонського процесу, науковці поступово розширювали спектр осмислення її складових, що стосуються підвищення якості і конкурентоспроможності підготовки кадрів, активізації академічної мобільності тощо. Співзвучність текстових частин і висновків зумовлювалася покликанням переважно на праці кількох німецьких учених (Ф. Мохсен, К. Фюхнер) та низку базових документів, які регулюють Болонський процес.

Низка статей з фактично однаковою постановкою проблеми: особливості розвитку вищої/університетської освіти у Франції відображає широкий спектр її наукових рефлексій. У стилі пострадянської методології К. Корсак (1997) представив фактографічний аналіз її основних компонентів у вигляді формування мережі ЗВО, початкового етапу модернізації у контексті інтеграції в ЄПВО (узгодження вимог до складових професійної підготовки та її якості тощо).

У широкий історичний ретроспективі до з'ясування означеної проблеми підійшла О. Хміль (2010): відстеживши процес формування різних типів ЗВО від Французької революції 1791 р., авторка розкрила їхню сучасну структуру, кількісні показники діяльності та основні характеристики організації освітнього процесу. Зі свого боку особливості університетської освіти Франції Л. Козак (2017) розглядає у контексті інтеграції ЄПВО. Це виявилось в організації навчання за європейською схемою (підсумкові рівні (ступені) Лісанс, Майстер, Доктор) та у використанні інноваційних методів і форм

навчання. А проведений Л. Барановською, М. Барановським, А. Дьомінім (2008) формально-змістовий аналіз вищої освіти Франції передбачав її розгляд з позиції бінарного типу у площині двох підсистем фахової підготовки, що відповідають традиційному університетському та неуніверситетському секторам. Вони мають власну структуру та відмінності профільної підготовки, присудження кваліфікацій випускникам тощо.

Розуміння особливостей розвитку вищої освіти Франції науковців Л. Зязюк (2001), О. Лубяньського (2009), М. Смірнові і В. Жорник (2018), А. Шевченко (2001) близькі до наративу К. Корсака. Це проявляється у різній глибині аналізу питань виникнення в країні перших університетів у XIII – XV ст. та подальшому розвитку їх мережі; управління розгалуженою інфраструктурою 80 університетів і університетських центрів, які налічують 800 навчально-дослідницьких відділень; функціонування приватних вишів; рейтингування ЗВО тощо.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Здійснений аналіз виявив складність, багатоаспектність та міждисциплінарний характер історіографії української педагогічної компаративістики про розвиток зарубіжної вищої/університетської освіти. З огляду на територіально-просторову і тематично-змістову спрямованість студій, в її структурі виокремлено п'ять взаємопов'язаних блоків праць, де вища освіта розглядається як: світова та регіональні системи освіти; у трикутнику феноменів «Болонський процес – зарубіжні країни – Україна»; переважно європейському регіоні; в різних країнах; аспектно в ракурсі основного предмету дослідження. Визначені етапи розвитку цього історіографічного процесу (пострадянський (1991 – 2001); проєвропейський (2002-2011/12). власне країнознавчий – з 2012 р.) відображають його динаміку, основні тенденції і тематичні ракурси. Виявлено вузький країнознавчий вектор студій, що сфокусовані на аналізі переважно на п'яти – шести національних систем вищої освіти країн ЄС і США.

Перспективи наступних студій вбачаємо в дослідженні європейського вектору історіографії української педагогічної компаративістики про розвиток вищої/університетської освіти в зарубіжжі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Бочарова, О. (2006). *Модернізація вищої школи у сучасній Франції*. Кандидат педагогічних наук. Ін-т вищої освіти АПН України. Київ. 20 с.
- Гюль, Алі. (2017). *Становлення та розвиток університетської освіти Туреччини у XIX – на початку XXI століття*. Кандидат педагогічних наук. Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка. Житомир. 326 с.
- Гаврилюк, А. (2016). *Тенденції розвитку класичних університетів Німеччини*. Кандидат педагогічних наук. Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. Київ. 228 с.
- Зданюк, Т. (2011). *Реформування університетської освіти у Німеччині другої половини XX століття*. Кандидат педагогічних наук. Харків. 220 с.

Ключкович, Т. (2017). *Інтеграція системи вищої педагогічної освіти Словацької Республіки у європейський освітній простір*. Дрогобиц. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. Дрогобиц. 20 с.

Кучер, Ю. (2009). *Становлення і реформування середньої і вищої школи Ірландії*. Кандидат педагогічних наук. Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. Ніжин. 191 арк.

Майборода, В. (2011). *Розвиток університетської освіти та науки в Польщі (кінець ХХ – початок ХХІ століття)*. Кандидат педагогічних наук. Ін-т вищої освіти АПН України. Київ. 20 с.

Максименко, А. (2007). *Університетська освіта Франції: становлення і розвиток у ХІХ-ХХ століттях*: монографія. Київ: Вид. Центр КНЛУ. 200 с.

Павлюк, С. (2009). *Модернізація освітньої системи у східних землях Німеччини (1945–2007 рр.)*. Кандидат педагогічних наук. Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. Ніжин. 200 с.

Прибора, Р. (2016). *Створення нової моделі університету в Німеччині у ХІХ столітті*. Кандидат педагогічних наук. Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка. Кіровоград. 233 с..

Ставцева, В. (2014). *Тенденції розвитку університетської освіти Нової Зеландії (ХХ – початок ХХІ століття)*. Кандидат педагогічних наук. Київ. нац. лінгвіст. ун-т. Київ. 220 с.

Черкашин, С. (2021). *Розвиток університетської освіти Німеччини (ХХ – початок ХХІ століть)*. Кандидат педагогічних наук. Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків. 646 с.

Романовський, О. (1997). *Хроніка вищої освіти США / на прикладі діяльності державних і недержавних закладів*. Київ: Нац. пед. ун-т ім.. М. П. Драгоманова. 75 с.

Михайличенко, О., Шерстха О. (1996). *Система освіти у сучасному Китаї*. Київ: КДЛУ. 66 с.

Михайличенко О., Репетюк Н. (1997). *Система освіти у сучасній Японії*. Київ: КДЛУ. 44 с.

REFERENCES

Bocharova, O. (2006). *Modernizatsiia vyshchoi shkoly u suchasniy Frantsii* [Modernisation of Higher Education in Modern France.]. Kandydat pedahohichnykh nauk. In-t vyshchoi osvity APN Ukrainy. Kyiv. 20 s. [in Ukrainian]

Hiul, Ali. (2017). *Stanovlennia ta rozvytok universytetskoï osvity Turechchyny u XIX – na pochatku XXI stolittia* [The Formation and Development of University Education in Turkey in the 19th – at the beginning of the 21st Century]. Kandydat pedahohichnykh nauk. Zhytomyr. derzh. un-t im. Ivana Franka. Zhytomyr. 326 s. [in Ukrainian]

Havryliuk, A. (2016). *Tendentsii rozvytku klasychnykh universytetiv Nimechchyny* [Trends in the Development of Classical Universities in Germany]. Kandydat pedahohichnykh nauk. Kyiv. un-t im. Borysa Hrinchenka. Kyiv. 228 s. [in Ukrainian]

Zdaniuk, T. (2011). *Reformuvannia universytetskoï osvity u Nimechchyni druhoï polovyny XX stolittia* [Reforming University Education in Germany in the Second Half of the 20th Century]. Kandydat pedahohichnykh nauk. Kharkiv. 220 s. [in Ukrainian]

Kliuchkovych, T. (2017). *Intehratsiia systemy vyshchoï pedahohichnoï osvity Slovatskoï Respubliky u yevropeïskyi osvïtnii prostir* [Integration of the System of Higher Pedagogical Education of the Slovak Republic into the European Educational Space]. Drohobych. derzh. ped. un-t im. Ivana Franka. Drohobych. 20 s. [in Ukrainian]

Kucher, Yu. (2009). *Stanovlennia i reformuvannia serednoï i vyshchoï shkoly Irlandii* [The Development and Reform of Secondary and Higher Education in Ireland]. Kandydat pedahohichnykh nauk. Nizhyn. derzh. un-t im. Mykoly Hoholia. Nizhyn. 191 s. [in Ukrainian]

Maiboroda, V. (2011). *Rozvytok universytetskoï osvity ta nauky v Polshchi (kinets XX – pochatok XXI stolittia)* [The Development of University Education and Science in Poland (the End of the 20th – the Beginning of the 21st Century)]. Kandydat pedahohichnykh nauk. In-t vyshchoï osvity APN Ukrainy. Kyiv. 20 s. [in Ukrainian]

Maksymenko, A. (2007). *Universytetska osvita Frantsii: stanovlennia i rozvytok u XIX-XX stolittiakh* [University Education in France: Formation and Development in the 19th and 20th Centuries] : monohrafiia. Kyiv: Vyd. Tsentr KNLU. 200 s. [in Ukrainian]

Pavliuk, S. (2009). *Modernizatsiia osvïtnoi systemy u skhidnykh zemliakh Nimechchyny (1945–2007 rr.)* [Modernisation of the Educational System in the Eastern States of Germany (1945-2007)]. Kandydat pedahohichnykh nauk. Nizhyn. derzh. un-t im. Mykoly Hoholia. Nizhyn. 200 s. [in Ukrainian]

Prybora, R. (2016). *Stvorennia novoï modeli universytetu v Nimechchyni u XX stolitti* [The Creation of a New Model of the University in Germany in the 19th Century]. Kandydat pedahohichnykh nauk. Kirovohrad. derzh. ped. un-t im. Volodymyra Vynnychenka. Kirovohrad. 233 s. [in Ukrainian]

Stavtseva, V. (2014). *Tendentsii rozvytku universytetskoï osvity Novoi Zelandii (XX – pochatok XXI stolittia)* [Trends in the Development of University Education in New Zealand (20th – beginning of the 21st Century)]. Kandydat pedahohichnykh nauk. Kyiv. nats. lnhvist. un-t. Kyiv. 220 s. [in Ukrainian]

Cherkashyn, S. (2021). *Rozvytok universytetskoï osvity Nimechchyny (XX – pochatok XXI stolit)* [The Development of University Education in Germany (20th – the beginning of the 21st Century)]. Kandydat pedahohichnykh nauk. Kharkiv. nats. ped. un-t im. H. S. Skovorody. Kharkiv. 646 s. [in Ukrainian]

Romanovskiy, O. (1997). *Khronika vyshchoï osvita SShA / na prykladi diialnosti derzhavnykh i nederzhavnykh zakladiv* [The Chronicle of Higher Education in the United States / on the Example of State and Non-state Institutions]. Kyiv: Nats. ped. un-t im.. M. P. Drahomanova. 75 s. [in Ukrainian]

Mykhailychenko, O., Sherstka O. (1996). *Systema osvity u suchasnomu Kytai* [The Education System in Modern China]. Kyiv: KDLU. 66 s. [in Ukrainian]

Mykhailychenko, O., Repetiuk N. (1997). *Systema osvity u suchasniy Yaponii* [The Education System in Modern Japan]. Kyiv: KDLU. 44 s. [in Ukrainian]

**UNIVERSITY EDUCATION IN THE HISTORIOGRAPHY OF
UKRAINIAN PEDAGOGICAL COMPARATIVE STUDIES: COUNTRY
STUDIES VECTOR**

Olha Snitovska

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Latin and Foreign Languages Department,
Danylo Halytsky Lviv National Medical University,
Lviv, Ukraine

ORCID: 0000-0002-3086-9503

e-mail: ozlotko@gmail.com

Abstract. The article deals with the analysis of the country studies vector of Ukrainian comparative studies on the development of higher and university education in order to identify the achievements, bottlenecks and prospects for the formation of historiography of this problem.

It has been revealed the complexity, multidimensionality and interdisciplinary nature of Ukrainian historiography on the development of foreign higher and university education. Taking into account the territorial-spatial and thematic-content orientation of the research, its structure includes five conditional interrelated blocks of works that consider higher and university education: 1) as a global and regional education system; 2) in the context of the phenomena «Bologna Process/European Education Area - foreign countries – Ukraine»; 3) in certain regions (mainly European); 4) in different countries; 5) in terms of the main subject of the study.

The paper identifies three stages of development of the historiographical process, which reflected the peculiarities, nature, and trends in the study of national systems of higher and university education in foreign countries: 1) the post-Soviet period (1991-2001), when their targeted study began in the mid-1990s; 2) pro-European (2002-2011/12), when the perspective of studying this problem moved to the context of understanding the process of integration of foreign countries into the European Higher Education Area; 3) country studies (since 2012), when scholars began to study foreign higher education systems as separate socio-cultural phenomena. It has been revealed a narrow country studies vector of Ukrainian comparative scholars, who focused on the study of mainly five to six national higher education systems. The author characterises the phenomenon of numerous studies that have the same subject matter: on the one hand, it is objectively determined by the research interests of the authors, on the other hand, it leads to duplication of factual material and theoretical provisions.

Keywords: university education, higher education, pedagogical comparative studies, country studies vector, historiographical analysis, historiographical process, European higher education system, national higher education systems.

Стаття надійшла до редакції 29.09.2024 р.